

ALT EMPORDÀ

Periòdic nacionalista

adherit a la «Lliga Regionalista»

Redacció i Administració: Cervantes, 1, 1er, estatge de la «Lliga Nacionalista de l'Alt Empordà»

Any I - N.º 7

Figueres, 29 de Març de 1917

Preu 5 cèntims

CONTRASTOS

Enllà del Pirineu, per terres d'Europa, fins per terres més llunyades encara on l'esperit col·lectiu és despert i ferma la consciència patriòtica, fa temps, d'ençà de la guerra europea, però ara més intensament que mai, tornant-se d'inquietut en obsessió, hi regna un esplet de vitalitat, una pruija de millorament, una sed de perfecció, d'avenç i de progrés, que contrasten amb la raquítica faisó de viure, amb la psicologia decadent, amb la inconsciència suïcida del poble espanyol.

Cal pas tenir el lluc gaire despert per obirar tota la veritat esfereidora d'aital apreciació.

N'hi ha prou amb llegir les noves més vulgars que ens dona la premsa diària de ço que passa en el món, de ço que passa entre nosaltres, i a través d'elles s'hi endevina bé tota la gravetat del moment matitzada per la excelsitud del patriotisme en terres de altri; tota la gravetat del moment matitzada per l'abúlia i la ineptia més palesa en les gents que poblen l'Espanya.

La natura amb ses tempestes ha asadollat de desolació unes terres abans riques i alegres. Unes revoltes—qui sab si espurnes de quelcom més greu que s'apropa—han turbat l'aparent tranquil·litat del país, en una contrada de riquesa agrícola-comercial. Conflictes socials, per malestar de les classes proletàries, per encariment de subsistències, estan plantejats i resten insolubles. I detenen el govern de l'Estat espanyol, perdent el temps llastimosament uns ministres ineptes i inútils la tasca de govern dels quals és quasi nula, quan no és irrisoria i sarcàstica com la d'aquest inconmensurable Ministre de la Governació que ha dignificat disset columnes de la «Gaceta de Madrid» dictant regles per a la celebració de «corridos de toros, novillos y becerros» en les que s'hi disposen coses tan transcendents com que «las puyas de las garrochas de »picar serán cortantes y punzantes, »añiladas en piedra de agua y no ator»nilladas al casquillo, sino con espi»gón remachado...» i «queda prohibido »colear a los toros, recortarlos y sa»carlos de la suerte de varas con ve»rónicas, para la cual deben los lidia»dores de a pié usar largas...» i un sens fi de preceptes que si no fessin llástima per lo incivils i barbres farien esclafir en una riallada, i per lo còmic que resultaria l'haver merescut ser dictats per un governant d'un país civilitzat.

I mentres això passa, mentres ciutadans que no son dignes d'ostentar títol com aquest que significa capacitat i plenitud de drets civils i polítics, toleren que els de dalt perdin un temps preciós i deixin passar una hora única en la vida de les nacions, i mirin

impassibles com pobles sencers emigren i es moren de fam i ells mateixos passen misèria amb una resignació de castrats, enllà d'enllà, noblement afoflats cadascú d'ells per una idea de Patria, per un sentiment de justícia i humà alliberament, per un sentit de emulació eficaçíssima, gents de diverses races, lluiten com a feres, és cert, però lluiten, no és menys cert, per quelcom gran i noble donant al món sencer un alt exemple de ço que val i com és dolorosa o gran la vida i prosperitat dels pobles i com el camí de la gloria és ple de sacrifici.

Hom pensa en això més d'una volta, tornant a la quietut de la llar, després d'haver sentit amb fàstic platicar a estratègies de café, els quals, orbes de lo verament transcendent de l'actual guerra, perden el temps discutint rudiments de tropes beligerants com qui discuteix jogades d'escacs o havent escoltat els brams incivils de colles de flamenquistes discutint pel procediment del més agut baladreig o el reneq més recargolat les taumatúrgiques qualitats dels «diestros» de primera fila.

I hom es desespera. Es tan gran, és tan greu el contrast, que pensa amb horror com en ordre divers de coses, però en un mateix pla i d'una idèntica faisó, es continuïtat d'aquesta «Historia de España» les més notables gestes de la qual són la expulsió de jueus i morescs elements de riquesa i civilització del país, les aventures inarrabables dels «tercios» per aquell imperi on mai s'hi ponía el sol, i la interdicció per les naus de llevant de comerciar amb Amèrica.

El contrast és dur i crudelíssim, i el pessimisme que s'apodera de qui sent tota la inquietut de l'hora històrica és gran i greu, però... Però si es torna la vista vers terres catalanes el contrast no és tan gran, el contrast és pel contrari, esperançador. Examinant la actuació dels seus elements directores, dels seus parlamentaris, es troba acuradíssima i patriòtica. Judicant serenament l'actitut del poble de Catalunya s'aprecia el seu afany de progrés i engrandiment seguint la ruta dels pobles que pesen en els destins del món.

Catalunya com a poble és una cosa viva. Però la confiança en nostra Patria, la fé en nosaltres, esdevé grandiosa quan hom obira i medita respecte aquells fets i ho veu constatada en paraules reflexe fidel d'un estat social de la terra catalana, que el culte escriptor nacionalista Rovira i Virgili, escriu al final de la seva notable obra «El Nacionalismo Catalán» (*) que acaba de sortir a llum.

(*) «Van dirigidas estas páginas, principalmente, a público de lengua castellana...» Del próleg de l'obra. (N. de la R.)

Són tan exactes i optimistes que amb elles volem cloure aquestes línies.

Diu així:

«Pero nuestra fé es grande, y es viva. No hay en esta afirmación teatralidad, ni insinceridad. Toda la intensa actividad catalana de hoy: este conjunto de políticos, de escritores, de técnicos, de poetas, de eruditos; esta juventud que pasa cada día, numerosa, ante la estatua del Esculapio de Ampurias reproducido en la entrada de la «Biblioteca de Cataluña» y del «Institut d'Estudis Catalans»; estos jóvenes que acuden, profesores o alumnos, a la «Escuela de Funcionaris», a la «Escuela Superior d'Agricultura», a la «Escuela de Bibliotecarios», a la «Escuela dels Bells Oficis», todos

»llevan en el alma la fé en el porvenir »nacional de Cataluña. Esta fé les »mueve, y por ella trabajan, con un »entusiasmo, con una pasión, que la »España castellana hoy desconoce y »que no llega a entender. Por debajo »de la Política, de la cultura, de la »vida de hoy, pasa, subterráneo y potente, el ideal nacionalista. Sin él, »nuestra actividad actual no tendría »explicación. Por esto los que ignoran »o desconocen nuestro ideal, encuentran extravagantes, y aún ridículos, »nuestros movimientos.»

»Estamos en presencia de la re-formación de un pueblo, de la reencarnación de un alma nacional. Cataluña vuelve a ser una nación. No es »una teoría. ES UN HECHO VIVO.»

El dilluns de Pasqua vinent, dia 9 d'Abril, i a les 12 i mitja de la tarde, tindrà lloc en el TEATRE PRINCIPAL d'aquesta ciutat el

Grandiós Àpet

que organitza la «Lliga Nacionalista de l'Alt Empordà», i al qual hi assistiran els principals capdevanter del nostre nacionalisme.

El preu de cada «ticket» serà de 4 pessetes, i des d'ara ja se'n expenen en les nostres oficines.

L'inscripció serà tancada el dijous abans de la celebració de l'Àpet

La gran obra de la Mancomunitat

VII Beneficència.

Servei de dements.—L'Estat ha de curar del servei benèfic dels boigs (Llei de Beneficència de 30 de juny de 1849 i reglament per a la seva execució de 14 de maig de 1852); però aquesta és l'hora que no ha organitzat, com vé obligat a fer-ho, els sis manicomis generals que aleshores es considerava necessari establir. La raó per a desentendre-se'n, és aquesta: no poder l'Estat, en la situació actual, carregar amb una obligació tan onerosa. L'Administració central, culpable de la deixadesa, endossa a les Diputacions la càrrega que no els pertoca del sosteniment dels boigs pobres: així sí, interinament (R. D. 19 abril 1887); però amb una interinitat que fa més de mig segle que dura.

Aquest servei, de fet, provincial, fou incorporat a la Mancomunitat que es preocupa de millorar-lo, de reorganitzar-lo.

El fet de la incorporació ja representa, per ell tot sol, una millora ben positiva en la prestació del servei, ja que ha desaparegut d'una vegada, i per sempre més en afers d'aquesta mena, l'enutjosa divisió dels alienats de Catalunya, per als efectes de

llur sosteniment, en naturals o bé en veïns de diverses províncies, amb totes les irritants desigualtats i complicacions d'expedienteig que aquest règim comportava, sobre tot en tractar-se de dements les famílies dels quals, per diverses raons, no residien a la província catalana d'origen.

Altra millora és l'aument de consignació destinada a tal servei. Les províncies catalanes, abans de constituir la Mancomunitat, hi esmersaven 786.483.70 pessetes. La Mancomunitat va consignar pel 1916, la quantitat de 1.101.771,46 i per 1917 consigna pessetes 1.170.816.68.

D'altra banda, la Mancomunitat formulà immediatament un projecte de reorganització de l'expressat servei. Dintre d'aquest plan ço que portava més pressa, era la creació d'un Hospital per al tractament de malalties mentals i nervioses on fossin assistits els psicòpates considerats curables. A l'efecte, previ el corresponent concurs, ha estat adquirida, en terme de Santa Coloma de Gramanet, una finca, de 60 mojadés aproximadament pel preu de 100.000 pessetes, i s'està procedint als preliminars de la formació del projecte arquitectònic corresponent.

El pla d'organització que l'execució de aquesta Clínica d'observació i hospital inicia, tendeix a reconèixer i encarnar, en la pràctica, aquella fonamental distinció entre

alienats aguts i crònics que ha d'ésser base, avui dia, de tota acurada prestació del servei.

Si és un fet demostrat que el tant per cent de curacions aconseguides resulta molt diferent segons se tracti de pacients en un o altre període de la malaltia; si la estadística diu que els resultats obtinguts són quasi negatius entre alienats crònics, mentre en els aguts arriben a assolir-se del 50 al 60 per 100 de curacions (a condició, és clar, que sigui empleat el tractament oportú en començar la malaltia i que tot seguit se disposi dels medis que els moderns avenços de la ciència de curar aconsellen), és cosa indiscutible que caldrà donar tota mena de facilitats als afectats de malalties mentals per al ràpid ingrés en establiments a propòsit, alleugerint l'expedient i fent per manera que desaparegui la resistència de les famílies a reconèixer en el seu començament la realitat d'aquesta malaltia.

Facilitar l'ingrés (reduint l'expedient a la certificació d'un metge expressant el caràcter de l'afecció), allunyar de la casa de curació fins l'ombra de tot allò que, pel sentit popular, la pogués fer confondre amb un Manicomí, i dotar la Clínica, no res menys, de tots els medis adequats per al tractament de l'especialitat que serveix, són les bases que assegurin la viabilitat de la novella institució. Per elles, no hi haurà ja en el públic aprensió o repugnància de sol·licitar l'admissió de alienats i s'evitarà, no més en aconseguir això, que les malalties mentals avui absolutament abandonades en sos inicis, o subjectes a tractament equivocat o emfíric, prenguin tot l'increment, fent sempre més llarga la curació i allunyant les probabilitats d'èxit quan no se impossibiliten totalment.

Els malalts, un cop en la Clínica (especie d'avnat-sala del Manicomí), seran degudament classificats pel resultat del diagnòstic, subjectant-se els aguts a tractament fins a llur curació o fins que, passant a l'estat de crònica la dolència, motivés el trasllat del malalt, complerts tots els requisits legals, a l'establiment adequat segons la forma i caràcter de la demència soferta.

La dita clínica, a la vegada que és centre de tractament de malalts aguts, serà oficina d'observació, classificació i distribució dels altres.

Més endavant, quant construït ja l'Hospital que es té en projecte, sigui hora de completar els plans de la Mancomunitat, el tractament i guarda dels dements se farà en la següent forma: Dels aguts, en la Clínica de Psiquiatria i Asil d'Observació; Dels que siguin capaços de treballar, en la Colònia agrícola que també hi ha l'acord d'organitzar: Dels que presentin formes senils de demència, en un o més pabellons, que poden radicar en la Colònia agrícola o en el Manicomí general: Dels deficientes que siguin educables, en una Secció mèdico-pedagògica, o de règim especial cas d'estar compresa en el Manicomí general o en la Colònia agrícola: Tots els altres en el Manicomí general en seccions o pabellons adequats, segons el sexe i segons que siguin agitats, semi-agitats, idiotes complets, tranquils o criminals.

En aquests establiments podran fer pràctiques i realitzar investigacions els alumnes aprovats de la Facultat de Medicina.

Se procurarà que en cada un dels establiments hi hagi un nombre de places gratuïtes.

EL CAMÍ SEGUIT

Quan, per part dels nostres enemics polítics en nacionalisme, se'ns acusa de lo que en diuen acaparament de l'amor a Catalunya, un hom creu en la realitat de semblant afirmació, llegitimant-la, al contemplar l'estat de les diverses manifestacions de l'espe-

rit català abans del desenrotll de la doctrina catalanista, comparant-les en l'estat en que avui se troben, mercès únicament al esforç dels homes que, sentint i propagant entre gents adormides el sentiment nacional d'aquelles doctrines, han lograt deixondir-lo i fer-li donar fruits esponerosos de fàcil comprovació.

Compari's la Catalunya de mitjans del segle passat amb l'actual i es veurà el camí seguit, i tingui's en compte que no solament ha de lluitar-se contra la força del Estat centralista del qual formem part sino que además s'ha de vèncer—desgraciadament encara—la indiferència de molta part de la gent de nostra terra educats en una cultura i per una llengua forasteres que arribaren a crear un estat de consciència tan accentuadament provincià que no s'ha lograt desarrelar-lo de certs esperits excessivament mantenedors de una vida raquítica i migrada.

I és allavors que decididament es creu amb la eficàcia de l'actuació catalanista, causa del renaixement d'un poble i d'una nova cultura, que fóra inútil cercar sense aquest mòbil del patriotisme, impulsor d'energies somortas, i qual desvetllament ha d'ésser l'exemple on han de trobar la solució per a sortir de la indiferència en que romanen col·lectivitats que deurien aportar també el seu esforç al millorament i perfecció del nostre poble.

"Llibre d'Honor de Catalunya"

Segueix en la nostra ciutat, i arreu de Catalunya, la recollida de les firmes que han de formar el monumental «Llibre d'Honor» que als nostres parlamentaris ha d'ésser ofert.

A la vegada que va formant-se l'Album, són començats els treballs de preparació de la festa patriòtica que en el dia de l'entrega ha de celebrar-se. A jutjar pels coneixements que ara en posseïm, ella serà un fet de gran resonància i esplendència.

Als amics que encara no hagin tingut ocasió d'estampar la seva firma en les fulles hem de recomanar-los-hi s'hi donguin pressa. A tots, un prec: cal que cada un dels nostres se converteixi en recollidor de firmes entre el seu cercle d'amistats i relacions, puix, amb tot i el nombre ja força gros que en portem de recollides, veiem que la nostra ciutat no ha donat encara tot el contingent que ella promet.

Posem-nos tots a la tasca, per tal de que aquest troç d'Empordà pugui dignament figurar en l'Homenatge.

RESPOSTA

Tenim a la vista una col·lecció de paperots i fulles, publicades durant l'últim període electoral pels candidats contraris o sos patrocinadors, en les quals, anònimament, segurament perque alguns dels autors moments abans d'escriure aitals fasetats i grolleries havien estret nostra mà i ens havien proposat aliances que foren rebutjades, prescindint del respecte que tothom es deu a sí mateix i ha de tenir amb sos conciutadans, s'hi consignen apreciacions sobre nostres persones i significació política que ara considerem el moment oportú de respondre.

El fet de no haver tingut sos autors el valor de consignar sa firma al peu de sos escrits, ens excusaria de contestar, per allò de que «Qui enraona al darre...» Pero com que diu que tota pregunta mereix una resposta, perque després de tots els penjaments que de nosaltres s'han dit, sempre sense donar la cara, no puguem dir allò de que «qui calla otorga», respondrem.

Els inspiradors, els autors anònims dels escrits, els que sens cap mena de pudor passen de la mentida a l'insult, són els que, com en l'anterior elecció, di-

jous abans de la lluita havien contractat l'acta en blanc d'Albanyà, propòsit que no va poguer ésser realitzat, entre altres coses, per la nostra vigilància; són els que donaren mil pessetes per lograr una votació lluida en una vila propera a Figueres i que no nomenem per no fer la propaganda (?) a son alcalde; són els que amenassen a alcaldes i secretaris amb tota mena de càstics i represalies si el resultat local de l'elecció no fos favorable; són els que de la política en fan un negoci, i que una vegada elegits sols procurin medrar personalment sens preocupar-se ni gens ni mica dels interessos de la comarca; són els que fan que sos amics, com a nosaltres ens consta feren en dos pobles, amenassessin de deshauci a sos arrendataris si no voten la candidatura que els és imposada; són, en fi, els que en ses converses i mitins, a falta de raó i millors arguments, sols insulten als candidats contraris i a son partit.

Molt més podríem dir per donar al lector un concepte clar de qui són els nostres detractors, i podríem contar amb tots sos punts i senyals una pila de coses concretes, però, encara que nosaltres ho fariem amb justa defensa i relatat fets veritat, no volem fer ho, perque certs actes no sols denigren al que els ha comés sino també a qui els conta.

Nosaltres, els injuriats, els cacics, els propietaris israelites, els inèdits, som els que ens posem en contacte directe amb el poble per conixer ses necessitats i perque ens coneixi; som els que jamai havem deshauciat ni amenaçat de deshauci a cap arrendatari nostre perque

votés una candidatura determinada; nosaltres som els que, preocupant-nos pel bé dels nostres conveïns i pels interessos de nostra comarca, amb dos estius havem netejat més de vint kilòmetres de rec, sens reparar en molesties i gastar i fent que puguin tornar a ésser conreuades centenar de vessanes de terra que ja eren abandonades; nosaltres som els que instem i treballem perque sien tapats els trenes del Manol i la Muga que tants perjudicis ocasionen als pobles afectats; nosaltres som, en fi, els que amb tota mena de sacrificis de diners i molesties havem tingut la satisfacció d'haver tornat a la vida un poble mort com era Riumors. Amb lo que acabem de consignar, havem pecat d'immodestia. Ja ho sabem i confesem. Però com tant desconsiderats i falsos atacs—per no calificar-ho d'altra manera—exigien una resposta, i nosaltres tenim per costum contestar amb fets i no amb disquisicions filosòfiques, ens havem vist obligats a parlar de nosaltres mateixos, además, l'atac era personal.

El resultat de la votació a Riumors, poble la vida del qual nosaltres havem revolucionat, aon votaren vuitanta dos electors, alguns dels quals havien sigut per nosaltres desposeïts de les terres que abans cultivaven, i aon els candidats regionalistes hi tingerem vuitanta dos vots, és a dir ni un vot contrari, és la resposta més clara i terminant a les insidies per nostres contraris escampades durant la passada lluita electoral.

25-3-17.

PAULÍ GELI.

LA GRAN PATRIA

Masses vegades ja ha ferit les nostres oïdes el crit d'uns adversaris en proclamar ells un amor que per la terra catalana diuen sentir, amor que amb rara puresa són gosats de voler fer excel·lir del bell damunt del nostre patriotisme.

I avui, que en el lleure d'una hora amable hem vist estampada i repetida d'una fàisó mesquina semblant afirmació, aprofitarem encara el lleure sobrer d'aquella hora per a fer qualques consideracions alentorn de l'esmentada i paradoxal afirmació.

Si dos amors diversos poguessin existir per a un mateix ésser, (que en aquest cas fóra Catalunya), l'un d'ells quedaria ja de moment desvirtuat quan per a expressar-lo i defensar-lo en públic ha d'acudir-se a una llengua emmanilleuada. No podem fer més que dubtar sempre de l'amor que per a la terra i patria comú sia proclamat quan l'afirmació ve feta en un llenguatge que no és el propi, i que no assenyala el pes fatídic de l'imposició, sino que duu una empremta semblant a la vanitat d'una exterior elegància.

Nosaltres fundem el nostre amor a Catalunya en un patriotisme excelsament i intensa sentit. Patria gran, que no sols ella és integrada pel terror que trepitgem i que damunt les cartes geogràfiques hi té una tonalitat no diferenciada. Patria gran, l'amor a la qual té una extensió d'universalitat que li és donada pel desig de reintegrar-li totes les valors que puguin proclamar per a ella una existència de nació moderna. No és la nostra Patria la de les «danzas típiques» i de l'amor als campanars de los «villorios», sino la que ha sabut donar als seus fills un ideal d'exaltació de la seva grandesa; no és el veritable patriotisme el que es canta en una llengua forastera, i que no arriba a traspassar la significació de *patriotisme provincià*, mes ho és aquell que amb l'intensitat i roentor d'un excels amor deixa en cada un dels actes i esforços individuals l'empremta generosa de la col·lectivitat regoneguda i estimada.

«Pobre, sense acció política, sense cultura propia, sotmesa al govern, a la

llengua, a la direcció espiritual d'un altre poble, Catalunya va perdre la noció de la propia personalitat: va devenir *provincia*.» Aquesta és la Catalunya decadent que en «La Nacionalitat Catalana» d'En Prat de la Riba hi és cruament estudiada, i les característiques de la qual no són molt diferenciades d'aquella patria raquítica que els nostres adversaris saben de proclamar i altificar, i la que és sovint contraposada a la Catalunya gloriosa, viva dins la nacionalitat, que nosaltres exaltem i intentem de dignificar.

La llengua, l'història, el dret, i totes les correnties nacionals d'un poble són admeses, en aquell altre patriotisme incolor, com a característiques particulars, jamai com a diferenciacions nacionals. I heu's-aquí el punt de sortida de l'error; heu's-aquí per on se bifurquen els dos amors que es diferenciaven, dos amors dels quals un,—el més intens, el nostre,—resta provat en cada paraula, en cada gest, en cada actuació, en tant que l'altre sols és fiat per una obstinada i vincladica paraula, i negat en tota actuació.

NOTES D'ART

Exposició Berga i Boada

En els vinents dies de les Festes de la Santa Creu obrirà en la nostra ciutat, i en l'estatge de la «Lliga Nacionalista de l'Alt Empordà», una Exposició de les seves obres, muntants a la ratlla de seixanta, el distingit artista En Josep Berga i Boada, tan estimat a Figueres.

L'entrada a l'Exposició serà pública, i allí hom s'hi podrà fer càrrec de les noves i glorioses fites que en la seva carrera artística va plantant En Berga.

NOTICIARI

—Ha acabada ja la seva visita en les poblacions fabrils del Baix Empordà l'enginyer del Ministeri d'Hisenda la visita del qual va anunciar per la nostra comarca En Cambó en el seu discurs de nostra ciutat, i que ve a girar una inspecció per tal d'aplicar la llei de protecció a les indústries que aprovaren les darreres Corts, a indicació de la minoria nacionalista.

Tip. de «La Veu de l'Empordà».